

Haderslev Kommune – mulighedernes kommune.

Politisk program for den 18 mand store flertalsgruppe, kaldet Fællesgruppen, bestående af Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Slesvigsk Parti og Venstre.

Indledning.

Dette politiske program definerer, hvad Fællesgruppen konkret vil gøre for dig og for vores kommune. I den kommende byrådsperiode 2018-2021 vil vi - i samarbejde med de øvrige i Byråd - lægge ekstra vægt på, at udvikle hele Haderslev Kommune. Vi har allerede gang i en masse fantastiske initiativer i hele kommunen, men vi vil sætte yderligere ind for en udvikling i balance, hvor lokalsamfundene i Haderslev Kommune fortsætter med forbedrede vilkår og mere selvbestemmelse.

Det er Fællesgruppens mål og ønske, at skabe overblik, muligheder og tryghed for vores borgere. Vi vil engagere os i, hvad borgerne drømmer om, og hvad der bekymrer dem, så vi sammen kan finde de rigtige løsninger for fremtiden.

Haderslev Kommune skal være det sted i vores landsdel, hvor folk vil bo, leve og arbejde.

Vores børn er det kæreste, vi har i livet. Dem skal vi passe godt på. Vores børn er vores fremtid, så hele børneområdet er en investering i vores fælles fremtid. Alle børn i Haderslev Kommune skal have en god start på livet.

Kommunens ældre borgere, som har knoklet gennem et langt liv, fortjener værdighed i deres alderdom. De fortjener at nyde deres otium, som de selv ønsker det og de skal have den omsorg, de har brug for.

Vi har i Haderslev Kommune et sprudlende og mangfoldigt kultur-, idræts- og foreningsliv. Vi har både fodbold og ishockey på repræsenteret i landets bedste rækker i Danmark, og vi har en professionel sport, der hænger tæt sammen med idræt i bredden. Det skal vi blive ved med at udvikle med talenthold og moderne faciliteter. Også i fremtiden skal det være muligt at arbejde i bredden, længden og dybden - uanset hvilken kultur og fritidsaktivitet man vælger at beskæftige sig med i Haderslev Kommune.

En sund økonomi

Vi vil bruge den sunde økonomi i Haderslev Kommune som løftestang til at prioritere varme hænder frem for mere administration. Til dette er der i budget 2018 allerede afsat en mio. kr. For at håndtere administration, ekstern rådgivning og konsulentopgaver m.v. i kommunen vil Fællesgruppen sikre politisk styring ved at nye større opgaver først skal godkendes i fagudvalg. Endvidere vil vi have undersøgt om muligheden for at få hjælp fra Indenrigsministeriet i forhold til at få gennemført en undersøgelse af forenkling og effektivisering af interne arbejdsgange.

Fællesgruppen ønsker at gennemføre afbalancerede skattelettelser uden at gå på kompromis med vores velfærd. Vi ønsker at fastholde og styrke børne- og ældreområdet, og som minimum at holde den service vi kender i dag. Det er en forudsætning for skattelettelser. Skattelettelserne skal bringe os på niveau med vore nabokommuner. Grundlæggende ønsker vi at arbejde ud fra en stærk økonomi. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Vi sigter efter skattelettelser af personskatten, og lettelse af grundskylden, i det omfang der er et økonomisk råderum i relation til kommunens velfærdydelse
- Anlægsbudgettet fastholdes inden for den fastsatte ramme mellem KL og regeringen
- Reduktion af den samlede gældsbyrde på 100 mio. kr. i den kommende byrådsperiode
- Udgangspunktet er 100 mio. kr. i kassebeholdning i alle budgetårene
- Som udgangspunkt gives der ikke tillægsbevillinger
- Løbende evaluering og vurdering af kommunale ejendomme i relation til køb/salg
- Der hvor det giver mening og det kan gøres fleksibelt, ønskes indført et nærhedsprincip i forhold til borgernær service uden for centerbyerne
- Mere tillid, mindre kontrol

Plan og miljø

Kommunens plan og miljøområde bliver let taget for givet. Når alt kører, som det skal, bliver det ikke bemærket. Men bliver skraldet ikke hentet, bliver man belært på genbrugspladsen, eller er det svært at se vejen for bare huller, så bliver området bemærket. Men ikke for det gode. Driften af plan og miljøområdet fungerer faktisk i dag! Vi kender alle til veje, der vil have godt af lidt asfalt, men driften fungerer, så infrastrukturen bliver vedligeholdt og udbygget i hele kommunen.

Men der er mere at gøre. Fællesgruppen vil - i samarbejde med det øvrige byråd - udarbejde en plan/strategi for udvikling af cykelstisystemet i forhold til sikre skoleveje og turisme samt sammenhæng med nabokommunernes cykelstisystemer. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Der arbejdes for en endnu mere effektiv sagsbehandling for borgere og virksomheder
- Helt konkret skal der findes en løsning på overgangen for cyklister på Lundingvej
- Fremme de trafikale forhold for bløde trafikanter. Der vil især ved anlæg af nye cykelstier blive sat fokus på kommunens vestlige del. På sigt skal kommunen forbindes med cykelstier fra øst til vest, og fra nord til syd
- Nye vandregulativer for vandløbslaug, for de laug, der måtte ønske det
- Klimaplan som følge af øget nedbør
- Fællesgruppen vil som udgangspunkt ikke opstille yderligere landvindmøller i Haderslev Kommune, men indgår gerne i drøftelser om at styrke eller investere i projekter, som vedrører grøn energi

Forsyning

- Haderslev Kommune skal eje og kontrollere sit eget forsyningsselskab. I forlængelse af den nye vandsektorlov, skal der ske et tæt samarbejde mellem UPM, Teknik & Miljø og forsyningsselskabet
- Konstruktiv tilgang til det kommende projekt om ny genbrugsplads, der skal styres efter et reelt behov samt de øgede krav til sortering
- I dialog med bestyrelsesmedlemmerne sikre mere service i PROVAS
- Kloakplanerne i det åbne land skal revurderes

Børn & Familie

Fællesgruppen mener, at læring og trivsel er fundamentet for en sund udvikling af vores børn og unge. Læring bidrager til ressourcestærke borgere, som kan bidrage til at skabe stærke sociale netværk og en positiv udvikling og tiltrækning til hele kommunen. Derfor skal der sættes ind så tidligt som muligt, hvor der er udfordringer. Der bør være gode daginstitutioner og folkeskoler, jævnt fordelt i byen og på landet.

Vi vil arbejde for en bred vifte af tilbud, hvor familien har mulighed for at vælge det tilbud, der passer til familiens situation. Et attraktivt børneområde er et væsentligt parameter i konkurrencen om børnefamilier som tilflyttere, der bl.a. kan øge udbuddet af kvalificeret arbejdskraft samt styrke kommunens skatteindtægter.

Ungepolitikken fastholdes og udbygges via hotspot chefen. Dette bl.a. for at udvikle samarbejdet med den boligsociale helhedsplan. Vi vil have større fokus på forældreansvar- og hjælp. Det skal ske ved større og mere aktiv inddragelse af forældre generelt, samt konkrete tilbud til de forældre, der er knap så ressourcestærke.

Vi vil i endnu højere grad inddrage familierne og anvende netværksanbringelser. SSP og hotspot chefen bliver nøgleaktører i sammenhæng med de boligsociale indsatser, og samarbejdet får navneforandring til SSPB. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Fortsætte med at tilføre området flere ressourcer for at nærme os niveauet for andre kommuner. Vi skal især investere i de tidlige år
- Gennemgang af børnehaverne i Haderslev by med henblik på modernisering og renovering
- Vi skal have alle unge med – investere i, at børn og unge kan bryde med en negativ udvikling
- For at højne historie- og samfundsforståelsen vil vi understøtte samspil mellem skoleelever og plejehjemsbeboere
- Udbygge viften af talentforløb
- Vi vil arbejde for at familier har det frie valg mellem dagpleje, daginstitutioner eller egne løsninger
- Vi vil arbejde for, at der med respekt for Folkeskolen, bliver arbejdsro til at Haderslev Reform, Folkeskolereform bliver implementeret

- Vi ønsker at fastholde og udvikle en stor grad af lokal beslutningskraft på Folkeskoleområdet. Beslutningskompetence om skoledagenes længde, i det omfang, det kan begrundes pædagogisk, uddelegeres til den enkelte skole.
- Vi ønsker samtidigt, at Folkeskolen skal udvikles, så ressourcerne i højere grad kommer ud til eleverne. Vi vil starte forsøgsprojektet "Den Gode Skole" – hvor skoleledere, skolebestyrelser, tilknyttede faggrupper og elever inddrages i at optimere og udvikle folkeskoleområdet, med udgangspunkt i disse gruppers egne ønsker og erfaringer. I tilknytning hertil ser Fællesgruppen stort potentiale i videndeling og metodeudvikling med de dygtigste folke-, privat- og friskoler samt skolepraktikere i landet. Gevinster ved dette arbejde skal tilfalde skoleområdet

- I Haderslev Kommune går en forholdsvis stor andel af vores børn i specialskoletilbud sammenlignet med andre kommuner. Der vil også fremadrettet være en del børn, for hvem det er det rette tilbud - og det skal de have. Men flere børn end i dag kan have glæde og udbytte af at gå i skole med deres kammerater fra lokalområdet og de skal kunne modtage den nødvendige støtte på deres lokale folkeskole. Der skal laves en økonomisk model, der tilfører ressourcer, så disse børn kan få ressourcerne og dermed støtten med ud på den enkelte folkeskole.
- Styrket samarbejde mellem de boligsociale indsatser og SSP via nyt SSPB
- Fokus på foreningers betydning i ungeindsatsen i samarbejde med nyt SSPB

Uddannelse

Uddannelsesområdet er et stort og vigtigt område i Haderslev Kommune. Her ønsker Fællesgruppen et tæt samarbejde med det øvrige byråd og institutionerne at fastholde og, udvikle de eksisterende uddannelser og udvide med nye uddannelser. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Ungdomsuddannelser: Vi vil arbejde for et endnu tættere samarbejde med ungdomsuddannelserne, der skal styrke fundamentet for Haderslev som Uddannelseskommune.
- Erhvervsuddannelser: Vi vil sikre fokus på erhvervsuddannelserne, der er trængte i disse år. Vi vil arbejde for at fastholde de eksisterende uddannelsers Grund- og Hovedforløbs undervisning samt fastholde eksisterende og udvikle nye praktikpladser i samarbejde med Erhvervsskolerne og Haderslev Erhvervsråd m.fl.
- Det er af afgørende betydning, at Haderslev Kommune får en lokal FGU-skole, som kan understøtte de unge, der har behov for at udnytte deres praktiske intelligens. Det vil vi arbejde målrettet på.
- Videregående uddannelser: via Uddannelsesrådet skal der etableres samarbejde om eksisterende og nye videregående uddannelser
- Revitalisering af Uddannelsesrådet, som dynamisk sparringspartner, kickstartes i 2018
- Arbejde for at få en ny bacheloruddannelse omkring Skat
- Samarbejde med UC Syd om nye nicheuddannelser

Ældre og sundhed

De færreste, hverken ældre eller yngre borgere, har de samme interesser som for bare 10 år siden. Derfor går vi en spændende tid i møde. En tid, der kommer til at stå mere i de ældres tegn. Vel at mærke nutidens ældre. Politikere i Haderslev Kommune er nødt til at have modet til at gå nye veje, til at turde tænke anderledes og skabe nye muligheder – både i forhold til at bo og i forhold til at leve.

Selv om man bliver ældre, er man indvendigt stadig den samme. Man har stadig tanker, drømme og ønsker, selvom nogle af disse måske ændres med alderen. De ældre er derfor ligeså forskellige, som de var som børn og unge. Dette betyder, at den kommunale hjemmepleje og plejecentrene skal være i stand til at rette sig efter disse forskellige behov med en hurtig rehabiliterende tilgang. Der skal fortsat være mulighed for personlig kontakt på borgerservice, og der skal fortsat gives en personlig hjælp på borgerservice – ikke alt kan klares med digitale løsninger. Der henvises i øvrigt til afsnittet om tysksproget kontaktperson og sprogstrategi. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Flere varme hænder på plejehjem og i hjemmeplejen via afbureaukratisering og flere midler til området
- Visitationen i Haderslev Kommune skal være en af Danmarks bedste
- Oprette en sygeplejeklinik i Haderslev Sundhedscenter
- Røntgenafdeling i Haderslev Sundhedscenter
- Buskort til pensionister, jf. allonge
- Støtte frivilligt beredskab
- Forbedre beredskabet ved overdragelse af borgeren fra sygehus til eget hjem
- Gøre Haderslev Kommune endnu mere demensvenlig
- Styrke vores indsats på genoptræning
- Ældreomsorgen skal være lokalt forankret, hvor unødige transport undgås
- Omsorgsklippekortet skal udvikles, eks. med mulighed for tilkøb
- Vi ønsker ikke øget konkurrenceudsættelse i denne byrådsperiode, men vil i stedet have fokus på metodeudvikling og videndeling med private og selvejende plejehjem.

Fremtidens sundhed, forebyggelse og rehabilitering i Haderslev Kommune

For fællesgruppen handler al forebyggelse om at finde balancen mellem - på den ene side forbud og påbud - og på den anden side individets ret til at tilrettelægge sit liv. Det er væsentligt, at Haderslev Kommune laver rammerne inden for hvilke, det bliver let for borgeren at træffe det sunde valg.

Målet med det sundhedsfremmende, det forebyggende og det rehabiliterende arbejde er derfor at give mere kvalitet i livet og forlænge livet. At give borgeren bedre muligheder for at tage ansvar for egen og andres sundhed samt at udligne forskelle i sundhed blandt borgerne i kommunen. Det betyder at følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Vi ønsker at prioritere sundhedsfremme, forebyggelse og rehabilitering højt for dermed at sikre bedre livskvalitet for kommunens borgere og spare penge på behandling
- Vi ønsker bedre virksomme tilbud til overvægtige børn samt børn med andre livsstilsproblemer, herunder at udbygge Sønderballe lejrskole til en lejr, hvor sund mad og bevægelse er i fokus
- Vi ønsker at støtte, fastholde og udbygge det frivillige beredskab i Haderslev Kommune
- Vi ønsker at arbejde for, at Sundhedscenter Haderslev udvikles med mulighed for blodprøver, alternativ behandling, gruppeundervisning, røntgen og lettere behandling
- Vi ønsker at fastholde og styrke kommunens indsats på genoptræningsområdet
- Vi ønsker at sætte fokus på sundhed og sundhedsfremme i Haderslev Kommunes fantastiske natur ved at igangsætte arbejdet med etablering af en natur-og udelivs strategi

Beskæftigelse og integration

En af de allerstørste udfordringer vi har på dette område er der, hvor integration ikke lykkes og beskæftigelsesfrekvensen er for lav. Dette til trods for, at ledigheden er lav i Haderslev Kommune. Lavere end landsgennemsnittet. Faktisk er ledigheden så lav, at vi ligger under det, som økonomerne kalder den strukturelle ledighed.

Udfordringen blandt de ledige er særlig stor hos indvandrere og især indvandrerkvinder. Og det er yderligere et problem, idet arbejdsmarkedet er en vigtig motor for integrationen i samfundet. Her må vi bringe alle nyttige værktøjer i spil – også økonomiske sanktionsværktøjer. Vi kommer ikke uden om, at vi bliver nødt til at gøre en ekstraordinær indsats for at få de sidste i job. De skal håndføres i højere grad, så de kommer ind på arbejdsmarkedet og således er i stand til at bidrage til vores fælles velfærd.

Det er både gulerod og ekstra skub, der skal til. Jobcentret må sammen med Haderslev Erhvervsråd intensivere samtalerne med erhvervslivet om, hvilke forløb de sidste ledige borgere skal igennem, før de kan komme i betragtning på jobmarkedet. Fællesgruppen er enig om, at der skal et særligt fokus på området i årene fremover.

Fællesgruppen ønsker endvidere, at hele sygeområdet gennemgås. Meget gerne i et tæt samarbejde med foreningen ”Syg i Haderslev”. Mange mennesker kommer i løbet af deres arbejdsliv ud for sygdom eller andre situationer, der betyder, at de har svært ved at være på arbejdsmarkedet. De mennesker skal hjælpes, så de kommer tilbage til det arbejdende fællesskab. De skal ikke glemmes og forsømmes i ensomhed. Området skal drives af tanken ”mennesket først”. Individet skal sættes i fokus, hvor der skal findes rationelle løsninger der gavner den enkelte og fællesskabet. Vi arbejder ud fra tanken om at det bedste sociale program er et arbejde!

Derfor er Fællesgruppen enige om at syge- dagpengeområdet tildes særlig opmærksomhed. Folk, der sygemeldes, skal hurtigt ansøres til at modtage hjælp - ligesom de skal ansøres til at komme tilbage eller bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet igennem deres sygeperiode.

Men mennesker er forskellige - derfor er vi også nødt til at sikre, at området i dag tager hensyn til menneskers forskellighed og individuelle behov - og arbejdsmarkedets kompleksitet og behov for arbejdskraft. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Tilbyde flere individuelle forløb i tæt samarbejde med erhvervslivet
- Sikre bedre vilkår for de virkeligt syge med behov for hjælp
- Praktik og jobafklaring skal give mening
- Skabe småjobs (225-timers job)
- Lade ledige lave sociale aktiviteter på plejehjem, i børnehaver og på skoler
- Økonomiske sanktioner til indvandrere og andre, som kan,- men ikke vil arbejde
- Haderslev Kommune bør ikke være hjemsted for asylcentre, hvilket skal indgå som udgangspunkt ved forespørgsel fra Udlændingestyrelsen
- Dialog med foreninger og frivillige aktører omkring udviklingen af syge- dagpengeområdet
- Indgå i frikommune forsøg, hvis muligheden opstår. Her skal det afprøves, at arbejde for en anderledes dynamisk kategorisering af borgerne; fokus på den enkelte, hjælp til selvhjælp, bidrage (arbejde, aktivering) der fører til selvtillid og selvværd
- Arbejde med en Haderslev Model på beskæftigelsesområdet; hvor der blandt andet er fokus på social-økonomiske virksomheder, STU- praktisk arbejde, gård og dyrehold mm.
- I dialog med veteranerne at få etableret et værested for veteraner.

Kultur og Fritid

Haderslev Kommune er en fantastisk kommune! Og kulturen kan være med til at gøre den endnu mere inspirerende og interessant. Mødet mellem mennesker kan formidles og udfordres af kulturen. Vi kan ikke styre kulturen, men give den gode betingelser. Vi skal tillade os at blive udfordret. Det er ikke alt, som er smukt, og det er ikke alt, som skal være forudsigeligt.

Kultur er ikke alene underholdning. Kulturen i Haderslev Kommune skal være med til at give mulighed for fællesskab, kreativitet, tolerance og demokrati. Kulturen kan forbinde os med resten af verden og give os udsyn. Kulturen er en af grundene til at borgere, kunstnere og erhvervsliv vælger lige netop Haderslev Kommune. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Fortsætte udviklingen af de kreative miljøer for talenter inden for musik, kunst og teater
- Udvikle Banehuset i Sommersted og kulturen i lokalbyerne
- Bispen som multikulturhus, jf. allonge
- Vi undersøger fondsmuligheder, så Tørning Mølle bliver et udvidet historisk og naturmæssigt oplevelsescenter – gerne i sammenhæng med centeret i Jelling
- Fastholde og udbygge Haderslev som reformationsby med udgangspunkt i arbejdet for 2017
- Afsøge mulighed for fremtidig anvendelse af Hertug Hans Skolen som et omdrejningspunkt for foreningslivet, som et møde og værested. Her kan samles andre kommunale aktiviteter som f.eks. Sprogskolen
- Skabe optimale rammer for foreningslivet, da vi ser den som en motor i kommunens lokalsamfund
- Ny svømmehal og andre svømmefaciliteter i Haderslev Kommune drøftes med borgere og foreninger omkring indhold og placering
- Døgnåbne idrætshaller
- Udvikle vandsportsaktiviteter
- Understøtte processen med at opgradere Vojens Speedway Center til A-niveau samt Vojens som motorsportsby
- Fortsætte med at fjerne unødvendigt bureaukrati for de mange frivillige kræfter

Erhverv

Optimale rammer for erhvervslivet ligger Fællesgruppen meget på sinde. Samarbejdet med Haderslev Erhvervs Råd (HER) som aktør i forhold til erhvervslivet fastholdes og udvikles, og armslængdeprincippet fastholdes. Vi skal have øget fokus på iværksætteri og udvikling og tiltrækning af nye arbejdspladser.

I de kommende fire år vil vore virksomheders vækst kunne blive hæmmet af mangel på kvalificeret arbejdskraft. Vi skal derfor have fokus på at tiltrække arbejdskraft samt fokus på opkvalificering. Vi vil øge fokus på udvikling af detailhandel og turismen bredt ud over hele Haderslev Kommune, hvor vi har en række tilbud, der kan og skal udvikles.

Vi skal sikre synergieffekter gennem samarbejde mellem kommune, virksomheder og foreninger f.eks. Gram Slot: Egnretter, økologi, specialbutikker, lokalt udsalg i gågaden. Der skal arbejdes med faste aktiviteter på Gravene årene rundt, samt afklares mulighederne en fleksibel indretning af pladsen – herunder en permanent overdækning.

Vores mål er, at Haderslev Kommune skal nå i top 20 i hhv. DI og Byggeriets målinger for bedste erhvervs-klima, og de økonomiske politikker og principper, som beskrevet øverst, skal være med til at danne rammevilkårene.

Tysksproget kontaktperson og sprogstrategi

Der arbejdes for, at Haderslev Kommune benævner en tysksproget kontaktperson i Borgerservice. Ressourcepersonen vil kunne agere som indgang til kommunen for nye tysksprogede borgere. Haderslev Kommune formulerer desuden en strategi for hjælp til ældre personer, der falder tilbage på deres tyske modersmål. Ordningen gøres simpel og overskuelig ved at det praktisk synliggøres, at såfremt en ældre borger falder tilbage på sit tyske modersmål, da vil Haderslev Kommune finde tysktalende personale, hvor det findes nødvendigt.

Kulturel- og historisk mangfoldighed

Haderslev Kommune er sig bevidst om sine historiske og kulturelle rødder. Med årligt 800.000 besøgende turister i grænselandet er vi bevidste om vinklingen af vores dybe rødder samt arbejdet for en UNESCO-ankendelse. Således vil vi arbejde for kulturel mangfoldighed i grænselandet omkring 2020-fejringen, som afsæt, for at bygge videre på vores fælles kultur og historie mellem det tyske mindretal og danske flertal.

Lokalsamfund

Det er ikke alle, der synes, at kommunalreformen med større kommuner har gjort tingene bedre. Bor man i et landsbysamfund, kan man let få den opfattelse, at der sker meget mere i og omkring Haderslev by end i ens eget nærområde.

Erfaringerne fra Borgerbudgettering og fra byudviklingsarbejdet i Forum Vojens og Vision Gram har vist, at det har stor værdi for borgerne, når kommunen skaber en mere koordineret indgang fra lokalsamfundene til kommunen for de mange frivillige, der skaber liv og aktivitet i landdistrikterne. Den tilgang skal vi have udbredt og udviklet endnu mere. Det skal være let – og også gerne sjovt at være frivillig. Følgende politikker og principper følges og forfølges:

- Borgerbudgettering fastholdes i frie rammer for lokalsamfundene
- Understøtte flere landsbysamfunds selvbestemte udvikling med flere penge og overførselsret, så man kan spare sammen til større ting
- Tilbyde flere services i hele kommunen, der hvor behovet og borgerne er

- Skabe en mere koordineret indgang til kommunen for de frivillige i landdistrikterne
- Teste "Storparceller" på 4.000 kvm, hvor man i forbindelse med landsbyer kan nybygge med tilladelse til begrænset husdyrhold f.eks. heste i "baghaven"
- Borgerbudgettering tilknyttes det "30. lokalsamfund – ungdommen", hvor unge under 20 år kan borgerbudgettere for og af ungdommen på tværs af lokalsamfundene
- Fokus på mulighederne for bosætning i landdistrikterne, herunder levevilkår
- Udarbejde en landdistriktspolitik for hele kommunen med lokal involvering
- Nedrivningspuljen for faldefærdige boliger skal udbygges
- Synliggøre og give mulighed for udvikling af turisme/kulturfyrtårne i landdistrikterne
- Udarbejde natur- og forskønnelsesplaner i landdistrikterne
- Fremme lokale råvarer og madkultur i samarbejde med relevante aktører
- Understøtte forsamlingshuse og samlingssteder.